

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ του Διοικητικού Συμβουλίου του
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ για το Έτος 2022
από τον Πρόεδρο του Π.Ε.Σ.Ε.Α. Μηνά Ευσταθίου**

Πειραιάς, 8 Ιουλίου 2023 -Ετήσια Απολογιστική και Εκλογική Γενική Συνέλευση Π.Ε.Σ.Ε.Α.

*«Σε όλο το μάκρος του δρόμου περιμέναμε, καθένας μες την ιστορία του
όπως σε μια σκισμένη προβιά. Είχαμε εδώ και χρόνια ξεκινήσει,
άνεμοι και μνήμες και παντοτινοί χωρισμοί. Τι απόμεινε;
Μονάχα το άστρο που έπεφτε στη φωτιά των οδοιπόρων σημαίνοντας,
κι όταν το βράδυ μαζεύονταν οι γριές και καταριόντουσαν τους μεγάλους θρύλους,
εμείς με τα χέρια ψηλά και σφιχτές τις γροθιές μας κρατούσαμε όρθιο τον χαμένο καιρό».
(Λειβαδίτης, Τ., 1987, Ποίηση, Σκοτεινή Πράξη, σ. 154, Αθήνα, Κέδρος)*

**1. Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα Αντιμέτωπο με
Νέες Προκλήσεις ή Νέα Αδιέξοδα**

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι/σσες, το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα, παρά τις κριτικές ή «λυσσαλέες» επιθέσεις που δέχεται εδώ και πολλές δεκαετίες, φαίνεται ότι από την πτώση της χούντας το 1974 -με την αποκατάσταση της Λαϊκής Κυριαρχίας και των δημοκρατικών θεσμών- ανταποκρίθηκε στις ανάγκες του εκδημοκρατισμού και εκσυγχρονισμού της Ελλάδας. Στα πλαίσια του κοινωνικού κράτους Δικαίου και της αστικής κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας οι εκλεγμένες από τον Ελληνικό Λαό Κυβερνήσεις της χώρας με τη συνδρομή των Πολιτικών Κομμάτων στη Βουλή των Ελλήνων εισήγαγαν μία πολυδαίδαλη εκπαιδευτική νομοθεσία, η οποία παρά τις όποιες αντιφάσεις της, ανύψωσε το δημόσιο σχολείο και το δημόσιο πανεπιστήμιο κρατώντας – έως σήμερα - τον δημοκρατικό και τον δωρεάν χαρακτήρα του.

Οι πιο ριζοσπαστικές αλλαγές που επήλθαν στη δημόσια εκπαίδευση από το 1976 έως σήμερα καταγράφονται χρονολογικά ως εξής:

1) Η εισαγωγή της Δημοτικής Νεοελληνικής Γλώσσας επί Κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Καραμανλή και με Υπουργό Παιδείας τον Γεώργιο Ράλλη δια του Νόμου 309/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ 100/30-04-1976, ο οποίος προβλέπει στο άρθρο 2 ότι: «Γλώσσα διδασκαλίας, αντικείμενον διδασκαλίας και γλώσσα των διδακτικών βιβλίων εις όλας τας βαθμίδας της Γενικής Εκπαιδεύσεως είναι από του σχολικού έτους 1976/1977 η Νεοελληνική. Ως Νεοελληνική γλώσσα νοείται η διαμορφωθείσα εις πανελλήνιον εκφραστικόν όργανον υπό του Ελληνικού λαού και των δοκίμων συγγραφέων τού Έθνους Δημοτική, συντεταγμένη άνευ ιδιωματισμών και ακροτήτων». Έτσι λύνεται οριστικά και αμετάκλητα το γλωσσικό πρόβλημα στην Ελλάδα, παρά τις θυελλώδεις και αντιδραστικές διαμαρτυρίες του συντηρητικού καθηγητικού κατεστημένου της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

2. Οι παρακάτω μεγάλες δημοκρατικές αλλαγές που εισήγαγε η Κυβέρνηση του Ανδρέα Παπανδρέου και με Υπουργό Παιδείας τον Απόστολο Κακλαμάνη με τον ιστορικό Νόμο 1566/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ167/30-09-1985: α) «Η πρωτοβάθμια και η δευτεροβάθμια εκπαίδευση παρέχεται από το κράτος δωρεάν» στο άρθρο 2 παραγρ. 6, β) «Τα διδακτικά βιβλία και τα βιβλία των εκπαιδευτικών χορηγούνται δωρεάν στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς αντίστοιχα» στο άρθρο 2 παραγρ. 7, γ) «Μαθητές της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, φοιτούν σε ειδικά σχολεία ή σε ειδικές τάξεις ή εντάσσονται σε κανονικές τάξεις, για να πάρουν την κατάλληλη, σε κάθε περίπτωση, ειδικής αγωγή και μάθηση», στο άρθρο 2 παραγρ. 4, δ) «Στα σχολεία της Π.Ε. και της Δ.Ε. φοιτούν μαζί αγόρια και κορίτσια (μικτά σχολεία) στο άρθρο 2 παραγρ. 5, ε) «Η φοίτηση είναι υποχρεωτική στο δημοτικό και γυμνάσιο... Όποιος έχει την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου και παραλείπει την εγγραφή ή την εποπτεία του ως προς τη φοίτηση τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα» στο άρθρο 2 παραγρ. 3, στ) η πιο ρηξικέλευθη μεταρρύθμιση αφορούσε το Κεφάλαιο Ι΄ για την Ειδική Αγωγή που τη, εντάσσει ως αναπόσπαστο κομμάτι της ενιαίας δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης κατοχυρώνοντας το δικαίωμα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης για τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Στα άρθρα 32, 33, 34, 35 και 36 περιγράφει με σαφήνεια το σκοπό, τη μορφή, την αξιολόγηση, τη φοίτηση, τα μέσα, τα προγράμματα και τους φορείς της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης. Βέβαια στο Νόμο 1566/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ167/30-09-1985 περιλαμβάνονται πλειάδα σημαντικών μεταρρυθμίσεων που έως σήμερα

δεν υλοποιήθηκαν, εξαιτίας των ανεπαρκών εκπαιδευτικών πολιτικών των ηγεσιών και της γραφειοκρατικής ελίτ του Υπουργείου Παιδείας.

3. Η κύρωση του άρθρου 28 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού από τη Βουλή των Ελλήνων επί Κυβερνήσεως του Κώστα Μητσοτάκη και με Υπουργό Δικαιοσύνης τον Ιωάννη Βαρβιτσιώτη δια του Νόμου 2101/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ192/02-12-1992 που αφορά την υποχρεωτικότητα της εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά που ζουν στην Ελλάδα ως συμβαλλόμενου Κράτους.

4. Ακολουθεί επί Γεωργίου Παπανδρέου, Υπουργού Παιδείας, ο Νόμος 2413/τεύχος Α΄ - ΦΕΚ124/17-06-1996 που εισάγει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και συμπεριλαμβάνει ως υποχρέωση του Ελληνικού Κράτους για όλα τα παιδιά των μεταναστών και των παλιννοστούντων Ελλήνων από το εξωτερικό.

5. Επί Κυβερνήσεως Κώστα Σημίτη και με Υπουργό Παιδείας τον Γεράσιμο Αρσένη εισάγεται ο σημαντικός κοινωνικός θεσμός του Ολοήμερου Νηπιαγωγείου, του Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου και των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας με τη ψήφιση του Νόμου 2525/τεύχος Α΄ - ΦΕΚ188/23-09-1997 (άρθρα 3, 4, και 5) λύνοντας έτσι, κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανάγκες δεκάδων χιλιάδων παιδιών και οικογενειών.

6. Επί Κυβερνήσεως Κώστα Σημίτη και με Υπουργό Παιδείας τον Γεράσιμο Αρσένη ψηφίζεται ο Νόμος 2817/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ78/14-03-2000 για την «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις» που εισάγει τον καινοτόμο θεσμό των Κέντρων Διάγνωσης Αξιολόγησης και Υποστήριξης των ΑμΑ και ΑμΕΕΑ δίνοντάς τους εκπαιδευτικό και κοινωνικό προσανατολισμό σε μια προσπάθεια να αντιμετωπιστούν τα τεράστια προβλήματα στο υποσύστημα της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

7. Επί Κυβερνήσεως Κώστα Καραμανλή και με Υπουργό Παιδείας τον Ευριπίδη Στυλιανίδη ψηφίζεται Νόμος 3699/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ199/02-10-2008 για την «Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» ενσωματώνοντας θεμελιώδεις αρχές για τα δικαιώματα των αναπήρων που περιλάμβαναν οι διεθνείς συμβάσεις και η ευρωπαϊκή νομοθεσία.

8. Επί Κυβερνήσεως Αλέξη Τσίπρα και με Υπουργό Παιδείας τον Νίκο Φίλη ψηφίζεται Νόμος 4415/τεύχος Α΄ -ΦΕΚ159/06-09-2016 που αφορά «Ρυθμίσεις για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις» και συγκεκριμένα το άρθρο 48 σύμφωνα με το οποίο ρυθμίζονται οριστικά και δίκαια τα εργασιακά δικαιώματα των εργαζομένων στη δημόσια ειδική αγωγή και εκπαίδευση ως προς τα προσόντα διορισμού, μεταθέσεων και αποσπάσεων.

Ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής –Π.Ε.Σ.Ε.Α., από το έτος 1995, μελετώντας και κατανοώντας την σκληρή πραγματικότητα στο υποσύστημα της ΕΑΕ, οργάνωσε εννέα (9) ανοικτά Πανελλήνια Επιστημονικά Συνέδρια και πολλές επιστημονικές ημερίδες για τα αδιέξοδα στην Ειδική Αγωγή. Ταυτόχρονα εξέδωσε, έως σήμερα, εκατό ένα (101) τεύχη του **επιστημονικού περιοδικού «ΘΕΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ»** καταθέτοντας πρωτοποριακές θέσεις και σημαντικές προτάσεις στην Ελληνική κοινωνία, στους συλλογικούς φορείς, στις Κυβερνήσεις, στο Υπουργείο Παιδείας και στα Πολιτικά Κόμματα, που αφορούσαν το πλαίσιο και τον προσανατολισμό των εκπαιδευτικών θεσμών, των εκπαιδευτικών πρακτικών και πολιτικών. Συμπερασματικά ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής –Π.Ε.Σ.Ε.Α. συνέβαλε στα μέγιστα ώστε να καταστεί το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα ικανό να ενσωματώσει, χωρίς εκπτώσεις, ισχυρά τα δικαιώματα πρόσβασης των ατόμων με αναπηρία (ΑμΑ) και των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΑμΕΕΑ) στο Δημόσιο Σχολείο.

2. Η Ειδική Εκπαίδευση στην Εποχή των Ανισοτήτων και των Αντιφάσεων

Σήμερα η **συνεκπαίδευση** των μαθητών και μαθητριών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στα γενικά σχολεία θεωρείται πλέον, ως η πιο ενδεδειγμένη μορφή εκπαίδευσης, κι αποτελεί **πολιτική προτεραιότητα** στις περισσότερες χώρες του κόσμου, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας(;). Σκοπός είναι η εξάλειψη του ρατσισμού και των διακρίσεων σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος διασφαλίζοντας έτσι, το θεμελιώδες δικαίωμα κάθε παιδιού στη μάθηση με τη φοίτησή του σε ένα ριζικά μεταρρυθμισμένο γενικό σχολείο, το οποίο θα είναι ένα **«Σχολείο για Όλους»** που θα κατοχυρώνει τα μορφωτικά δικαιώματα όλων των παιδιών και θα παρέχει, με κάθε δυνατό μέσο, όλα όσα χρειάζονται για την κάλυψη των εκπαιδευτικών τους αναγκών. Για το σκοπό αυτό η εκπαιδευτική πολιτική οφείλει να προωθή την **«Παιδαγωγική της Ένταξης»**, **στηρίζοντας ένα σχολείο σε μια κοινωνία για**

όλους, που θα αποτελεί εστία καταπολέμησης ρατσιστικών και διαχωριστικών στάσεων, με τη δημιουργία φιλόξενων κοινοτήτων όπου η εκπαίδευση κι η σχολική ένταξη των παιδιών να είναι υποχρέωση και έγνοια όλων των δομών του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η ειδική εκπαίδευση, σαν **αναπόσπαστο** μέρος της εκπαίδευσης, μπήκε σε νέο τούνελ στα πλαίσια εφαρμογής του νέου νόμου 4336/14-8-2015 (Γ' Μνημόνιο) σύμφωνα με τον οποίο «...οι αρχές θα διασφαλίσουν τον περαιτέρω εκσυγχρονισμό του τομέα της εκπαίδευσης σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές της ΕΕ ...όπου σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ και ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες, έως τον Απρίλιο του 2016, θα αξιολογούσαν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγηση του **ΟΟΣΑ** που τέθηκαν το 2011...». Δηλαδή όταν άρχισαν οι μαζικές συγχωνεύσεις και καταργήσεις χιλιάδων σχολικών μονάδων και έκλειναν δεκάδες Τμήματα Ένταξης και οργανικές θέσεις με το υποσύστημα της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης να βρίσκεται σε «**συνθήκες αβεβαιότητας**».

Από το 2010 οι δραματικές πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα προκάλεσαν στο εκπαιδευτικό σύστημα επιπλέον αστάθειες, ανασφάλειες και θεσμικές αρρυθμίες που το μέγεθός τους δεν αποτέλεσε μέχρι σήμερα αντικείμενο ευρείας μελέτης. Φαίνεται ότι κοινωνικός στόχος για **ισότιμη ένταξη** στην κοινωνία και στην εκπαίδευση, που εκφράζεται με το «Ένα Σχολείο για Όλους», να μην συνυπάρχει με τον πολιτικό στόχο. **Οι αλλαγές στην ίδια την Παιδεία εξαρτώνται βασικά από αλλαγές σε άλλους, βασικότερους κοινωνικούς τομείς καθώς κι από τη φύση της πολιτικής εξουσίας και τους στόχους της.**

Ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής –Π.Ε.Σ.Ε.Α., επισήμηνε και επέμενε διαχρονικά την αναγκαιότητα για:

1. **τη θεσμοθέτηση ενιαίου Νόμου για την ειδική, επαγγελματική και γενική Εκπαίδευση.** Η Ειδική Εκπαίδευση αποτελεί **αναπόσπαστο** μέρος του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος, που έχει ως βασική σχολική δομή το γενικό σχολείο στην δωδεκάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση. Για αυτό απαιτείται ουσιαστικός διάλογος για τη σύνταξη ενιαίου νόμου για την Πρωτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Μέχρι τη σύνταξη και τη ψήφιση του ενιαίου νόμου οι ειδικές νομοθετικές παρεμβάσεις όπου και όταν απαιτούνται, θα πρέπει να είναι μέρος της γενικότερης νομοθετικής παρέμβασης, να εναρμονίζεται με τους γενικούς και ειδικούς στόχους, να συνυφαίνεται με την γενική εκπαιδευτική διαδικασία και κατά κανόνα να υλοποιούνται στους χώρους, τα πλαίσια και τα προγράμματα της γενικής εκπαίδευσης».

2. **την κατάργηση του άρθρου 56 του Ν. 3966/2011**, σύμφωνα με το οποίο όλες οι οργανικές θέσεις των εκπαιδευτικών Π.Ε. 60 και Π.Ε.70 «μετατρέπονται» σε οργανικές θέσεις Π.Ε. 61 ΚΑΙ Π.Ε.71. απαξιώνοντας χιλιάδες Δασκάλους που στήριξαν και στηρίζουν όλες τις δομές της Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και πρωτοστάτησαν στην Υπεράσπιση του Δικαιώματος Όλων των παιδιών στη μάθηση. **Για αυτό εκφράσαμε την ικανοποίησή μας στον Υπουργό Παιδείας κ. Νίκο Φίλη που προχώρησε στην κατάργησή του με το άρθρο 48 του Ν. 4415/2016.**

3. **την ανάγκη άμεσων διορισμών εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής, ΕΕΠ και ΕΒΠ στα γενικά και ειδικά σχολεία**, με τα ίδια κριτήρια διορισμού που ισχύουν σε όλη την εκπαίδευση.

4. **την κατάργηση του ιατρικού μοντέλου και την κατοχύρωση του εκπαιδευτικού και κοινωνικού μοντέλου ως προϋποθέσεις για την σχολική και την κοινωνική ένταξη των ΑμΑ και ΑμΕΕΑ.** Στο όνομα της «ενταξιακής πολιτικής» διατηρείται το ιατρικό μοντέλο και με διάφορους τρόπους (ονοματολογία σε υπηρεσιακές εγκυκλίους, αναφορές από δήθεν «ειδικούς φορείς» και από όψιμους ενδιαφερόμενους) επιχειρείται η **νομιμοποίηση της κατηγοριοποίησης των εκπαιδευτικών σε «ειδικούς» και «γενικούς»** και ο **διαχωρισμός** της εκπαίδευσης σε «γενική» και «ειδική». Η υλοποίηση ρευστών και πρόσκαιρων «Προγραμμάτων ΕΣΠΑ» θέτουν σε αμφισβήτηση δομές της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης με ιστορία και έργο, όπως είναι τα Τμήματα Ένταξης στα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που προσφέρουν μορφές αντισταθμιστικής αγωγής και εκπαίδευσης σε χιλιάδες μαθητές/τριες με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής επιβεβαιώνεται, δυστυχώς με τον πιο δραματικό τρόπο όταν είχε επισημάνει για το άρθρ. 39 του νόμου 4115/2013 ότι «τα «εξειδικευμένα» Ευρωπαϊκά Προγράμματα (ΕΣΠΑ) με χρηματοδότηση κατά 75% από τους πιστωτές μας, που διαρκώς μας δανείζουν υποχρεωτικά για μια «αναμενόμενη και αμφιλεγόμενη» οικονομική ανάκαμψη, που δεν έρχεται ποτέ, παρά το γεγονός ότι δημόσιο χρέος πολλαπλασιάζεται κι η διάρρηξη του κοινωνικού ιστού είναι πλέον μια θλιβερή πραγματικότητα. Τονίζαμε το 2012 ότι: «Αυτός είναι ο κύριος λόγος του περιεχομένου του άρθρου 39 που αν ψηφιστεί ως έχει, θα

προκαλέσει τεράστια προβλήματα με τις αλλαγές που θα επιφέρει, τόσο στο υποσύστημα της ειδικής αγωγής όσο και στην ελληνική κοινωνία. Η ειδική αγωγή και εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες γίνεται πλέον έρμαιο στα χέρια των κερδοσκοπών πιστωτών και δανειστών της χώρας μας», (Δελτίο Τύπου 12-11-2012).

3. Η Συμβολή του Π.Ε.Σ.Ε.Α. στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα

Αγαπητοί συνάδελφοι – αγαπητές συναδέλφισσες,

Όλα τα Μέλη του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής –Π.Ε.Σ.Ε.Α., αποδεχτήκαμε ότι η έννοια της σχολικής και κοινωνικής ένταξης των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ συνδέεται με δύο κρίσιμα εγχειρήματα. Με το εγχείρημα να απεμπλακούν όλα τα ΑμΑ & τα ΑμΕΕΑ από την «ιδία ευθύνη ανωριμότητας». Δηλαδή με την προσπάθεια -μέσω της εκπαίδευσης- να περιέλθει το κάθε ΑμΑ & το κάθε ΑμΕΕΑ στην κατάσταση που αρμόζει στο ανθρώπινο είδος, κατάσταση που πρωτίστως ταυτίζεται με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Καθώς και με το εγχείρημα να αποκτήσουν όλα τα ΑμΑ & τα ΑμΕΕΑ στο μέγιστο επιτρεπτό βαθμό εκείνες τις γνώσεις και τις δεξιότητες, που καθίστανται απαραίτητες για να μπορούν να συμμετέχουν στην παραγωγή και στην απόλαυση των αγαθών και που κατά κανόνα προστατεύουν από τη διολίσθηση στην σχολική περιθωριοποίηση και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Το θέμα της έννοιας του σχολικού και κοινωνικού αποκλεισμού των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ, ως κατάσταση ελλιπούς απορρόφησης κοινωνικών και δημόσιων αγαθών, όπως είναι το αγαθό της εκπαίδευσης, μέσα από μια μακρά διαδρομή ασάφειας και αοριστίας, περιήλθε σταδιακά σε μια κατάσταση «ρητορικής φιλολογίας» και «πολιτικής μυθοποίησης», αποκομμένη από την υπαρκτή πραγματικότητα και τις πραγματικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές συνθήκες ζωής των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ. Κάθε έννοια όμως αποκομμένη από την πραγματικότητα, μπορεί εύκολα να αποτελέσει ένα εξαιρετικό εργαλείο ιδεολογικής χρήσης και αποπροσανατολισμού.

Η σχολική και κοινωνική ένταξη των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ, ως εγχείρημα διαμόρφωσης και ενσωμάτωσης αυτών στην κοινωνία, δεν είναι απλά ζήτημα πολιτικής, είναι κατ' εξοχήν πολιτική πράξη. Δεν είναι συμπτωματικό ότι σήμερα οι διαδικασίες της σχολικής και κοινωνικής ένταξης των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα αντιμετωπίζονται κυρίως με όρους οικονομικού ύφους και χροιάς. Και κατά την παρούσα φάση το κρίσιμο ερώτημα που αβίαστα αναδύεται, είναι το κατά πόσο η οργανωμένη ελληνική κοινωνία θα επιλέξει την πραγματική αναβάθμιση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ ή την περιθωριοποίηση αυτών, επειδή ακριβώς η δεύτερη αυτή επιλογή στο ευρύτερο πλαίσιο της οικονομικής ύφεσης όχι μόνο δεν αποτελεί πρόβλημα αλλά αντίθετα την πιο ενδεδειγμένη λύση. Ένα ερώτημα που πιθανόν κατά καιρούς να φάνηκε ότι βρήκε την απάντησή του, μα που σήμερα επανέρχεται στο προσκήνιο με την παρθενική του δύναμη. Η εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους τομείς που συνδέονται άμεσα με τον κοινωνικό αποκλεισμό, είτε ως αποστέρωση της εισόδου στην εκπαιδευτική διαδικασία, είτε ως έξοδος προκαλούμενη από τις ισχύουσες εκπαιδευτικές πρακτικές. Όμως, η θεσμική τεκμηρίωση ενός συστήματος ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, το οποίο ακόμη κι αν συμβαδίζει με τις επιστημονικές εξελίξεις και χρηματοδοτείται με επαρκείς πόρους, δεν αρκεί για τη δημιουργία μιας εκπαίδευσης όχι μόνο ανοιχτής σε όλα τα ΑμΑ & τα ΑμΕΕΑ, αλλά και απαιτούμενης απ' όλα τα ΑμΑ & τα ΑμΕΕΑ, με τρόπο συνεχόμενης διαδικασίας, έτσι που η μάθηση να διασφαλίζει μια συνεχιζόμενη πορεία εξέλιξης.

Ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής -Π.Ε.Σ.Ε.Α. επισημαίνει διαρκώς ότι οι υπέρμαχοι της παιδαγωγικής της ένταξης επιμένουν στη δημιουργία ενός «Σχολείου για Όλους» το οποίο δεν θα κατηγοριοποιεί και δεν θα περιθωριοποιεί τις συγκεκριμένες ομάδες του μαθητικού πληθυσμού, αλλά θα ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στο εύρος των κοινωνικο-συναισθηματικών και μαθησιακών αναγκών τους. Γι' αυτό επιμένουμε ότι «η ένταξη των παιδιών και των εφήβων με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο γενικό σχολείο δεν αρκεί να θεσπιστεί με νόμους και διατάξεις, αλλά κυρίως πρέπει να πηγάζει από την ελεύθερη απόφαση των εκπαιδευτικών του Σχολείου και των γονέων. Αν θέλουμε όμως να λέμε πως το σχολείο δεν κάνει διακρίσεις, δεν μπορούμε να το ισχυριζόμαστε μόνο από την άποψη του ότι το σχολείο παρέχει ισότητα ευκαιριών σε όλους και όλες. Το σχολείο δεν κάνει διακρίσεις όταν σέβεται και προσδίδει αξία στην διαφορετικότητα των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ.

Σχολική και κοινωνική ένταξη των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ, δεν σημαίνει μόνο απρόσκοπτη προσαρμογή στις αποφάσεις και τις νόρμες της πλειοψηφίας μέσω πολιτικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών πρακτικών, «συγκινησιακού» ή «αποικιοκρατικού» τύπου, αλλά ταυτόχρονα και τη διαμόρφωση προγραμμάτων με στόχους που αφορούν τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε ατόμου.

Επίσης τονίσαμε ότι εκπαιδευτική αξιολόγηση συνδέεται άμεσα και με όλα τα ενδιάμεσα στάδια της οργάνωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως είναι: η επιλογή των διδασκόμενων αντικειμένων και η οργάνωση των περιεχομένων της σχολικής γνώσης και των επιμέρους στόχων ανά μάθημα ή διδακτική ενότητα, η επιλογή κατάλληλων διδακτικών υλικών και κυρίως η οργάνωση και διεξαγωγή της διδακτικής – μαθησιακής διαδικασίας στη γενική σχολική τάξη ή το Τμήμα Ένταξης ή το Εργαστήριο. Στην περίπτωση που κατά την διαδικασία της αξιολόγησης διαπιστώνεται ότι το επίπεδο των αποτελεσμάτων είναι χαμηλό, χρειάζεται να γίνουν προσεκτικές αναλύσεις αν η αναποτελεσματικότητα οφείλεται στους ανέφικτους στόχους που τέθηκαν, στην ακαταλληλότητα των προγραμμάτων και των διδακτικών υλικών, στην ανεπάρκεια της οργάνωσης της μαθησιακής διαδικασίας στις σχολικές τάξεις ή σε ένα συνδυασμό αυτών των παραμέτρων. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης του εκπαιδευτικού αποτελέσματος απαιτείται η συνεκτίμηση όλων των παραμέτρων που χαρακτηρίζουν το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον κι η αναζήτηση των επιρροών του στην αναποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας, ώστε να είναι να είναι εφικτός ο στρατηγικός προγραμματισμός κι η υλοποίηση εκπαιδευτικών πολιτικών που θα μειώνουν τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις ή θα προκαλούν οφέλη από την κατάλληλη αξιοποίηση του κοινωνικού περιβάλλοντος.

Επισημάνθηκε ότι η πρακτική της ένταξης στις γενικές τάξεις των ΑμΑ και των ΑμΕΕΑ, που πιθανόν να παρεμποδίζουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό την επιτυχή συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία, επαναφέρει στο προσκήνιο με μεγαλύτερη ένταση τα ζητήματα της διαφοράς και της διαφοροποίησης στις γενικές σχολικές τάξεις. Η φοίτηση των ΑμΑ και των ΑμΕΕΑ σε μια γενική τάξη προϋποθέτει διαφοροποιημένη οργάνωση της μαθησιακής διαδικασίας, αναπόσπαστο στοιχείο της οποίας είναι κι οι διαδικασίες αξιολόγησης, ούτως ώστε να τροφοδοτούνται με επάρκεια και πληρότητα όλοι οι μαθητές κι οι μαθήτριες στη βάση της διαφορετικότητάς τους. Η ανάγκη αυτή στο παρελθόν οδηγούσε σε σχήματα διαφοροποίησης των μαθητών με σχεδόν αποκλειστικό κριτήριο την επίδοση ή τη θεωρούμενη ικανότητά τους. Υπήρχε θεμελιωμένη η πεποίθηση ότι η πρακτική της ταξινόμησης των μαθητών σε ομάδες/τμήματα διαφορετικών «ταχυτήτων» θα δώσει περισσότερες δυνατότητες προσαρμογής του περιεχομένου σπουδών, των μεθόδων διδασκαλίας και αξιολόγησης, αλλά και των διδακτικών υλικών στις μαθησιακές ανάγκες ή δυνατότητες κάθε συγκεκριμένης μαθητικής ομάδας.

Ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής -Π.Ε.Σ.Ε.Α. στην Ετήσια

Τακτική Γενική Συνέλευσή καταθέτει συγκεκριμένα μέτρα αντισταθμιστικής αγωγής από το Ελληνικό Κράτος, που θα αναφέρονται:

- 1) **Στην επέκταση και την υποστήριξη των Τμημάτων Ένταξης στα Νηπιαγωγεία, τα Δημοτικά Σχολεία και τα Γυμνάσια**, γιατί σε αυτά, σύμφωνα με έρευνες «παρέχεται γνωστική, κοινωνική, συναισθηματική & πολιτιστική στήριξη με την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων υποβοήθησης των παιδιών στη γλώσσα, τα μαθηματικά, στη συναισθηματική οργάνωση, στη ψυχο-κινητικότητα κλπ. για λίγες ή περισσότερες ώρες την εβδομάδα ανάλογα με τις ανάγκες τους. Βασικός στόχος να βελτιωθεί το μαθησιακό τους επίπεδο και να διευκολυνθεί η ζωή τους κι η συμμετοχής τους στη γενική τάξη και στο οικογενειακό τους περιβάλλον».
- 2) Στην οργάνωση της εκπαίδευσης με τη θεσμοθέτηση της ελαστικότητας του διδακτικού ωραρίου, της αξιολόγησης και της διδασκόμενης ύλης που αφορά τα ΑμΑ και ΑμΕΕΑ.
- 3) Στα προγράμματα των Ειδικών Επαγγελματικών Γυμνασίων - Λυκείων και των ΕΕΕΕΚ, τα οποία πρέπει να σχεδιάζονται έτσι, ώστε: α) να είναι συμβατά με τις δυνατότητες, τις δυσκολίες και τις ανάγκες των ατόμων που φοιτούν στις παραπάνω δομές, β) να αφήνουν στον εκπαιδευτικό περιθώρια για θεματική προσέγγιση της ύλης και εξατομίκευση της διδασκαλίας και γ) να προετοιμάζουν τα άτομα με αναπηρία για το μέλλον. Προσπαιτούμενα για να επιτευχθούν αυτά είναι τα εξής: -Σχεδιασμός των ΑΠ έτσι, ώστε να αποτελούν γενικά πλαίσια, για να είναι ευέλικτα και προσαρμόσιμα στην εφαρμογή τους. -Καταγραφή και κωδικοποίηση των επαγγελματίων που υπάρχουν σήμερα, καθώς και των προδιαγραφών που απαιτούνται για την επιτυχή άσκησή του. -Καταγραφή επαγγελματίων που θα έχουν εξαιρεθεί στο προσεχές μέλλον. -Καταγραφή και κωδικοποίηση επαγγελματίων τα οποία, σύμφωνα με τις τεχνολογικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις, είναι πιθανόν να εμφανιστούν στο μέλλον, σε μια προοπτική εικοσαετίας περίπου.
- 4) Στον επαγγελματικό προσανατολισμό των ΑμΑ & των ΑμΕΕΑ. Λόγω των μειωμένων ικανοτήτων και δεξιοτήτων και της έλλειψης συναισθηματικής σταθερότητας, είναι ανάγκη να κάνουν έγκαιρα σωστή επιλογή του επαγγέλματος που θα ασκήσουν, χωρίς η επιλογή αυτή να είναι εντελώς δεσμευτική. Με την ορθολογική κατάταξη των ατόμων με αναπηρία στο κατάλληλο για το καθένα επάγγελμα, αυξάνονται οι πιθανότητες της επιτυχούς επαγγελματικής απασχόλησής τους. Αυτό θα έχει ευεργετικές συνέπειες, όχι μόνο για την επιτυχή ένταξη και ενσωμάτωσή τους

στην παραγωγική διαδικασία και στην κοινωνία, αλλά και για την αντιμετώπιση υπαρκτών προβλημάτων που βιώνουν πολλές φορές, λόγω των εξαρτήσεων που είναι αναγκασμένα, σε περίπτωση αποτυχίας, να ζουν. Με τον Ν. 3699/2008, άρθρο 12, παρ. 3 ιδρύθηκε κλάδος επαγγελματικών συμβούλων και ορίζονται θέσεις αντίστοιχης ειδικότητας. Είναι ανάγκη η διάταξη αυτή να υλοποιηθεί και να γενικευτεί η εφαρμογή της.

5) Στη διεπιστημονική στήριξη σε όσους εμπλέκονται στην διδακτική διαδικασία που αφορά τα ΑμΑ και ΑμΕΕΑ τόσο στις σχολικές μονάδες της γενικής όσο και της ειδικής αγωγής.

6) Στην ουσιαστική και πολυεπίπεδη στήριξη της προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης, γιατί με την πρώιμη παρέμβαση στα Νηπιαγωγεία εξασφαλίζεται για τα νήπια γενικά και για τα ΑμΑ & ΑμΕΕΑ η κοινωνικοποίησή τους και η ανάπτυξη των προμαθησιακών ικανοτήτων τους.

7) Στην αξιολόγηση των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών των ΑμΑ και των ΑμΕΕΑ έγκαιρα και έγκυρα σε συνεργασία δασκάλων γενικής και ειδικής αγωγής με τη στήριξη του ΚΕΔΑΣΥ, των Σχολικών Συμβούλων γενικής και ειδικής αγωγής.

8) Στη συνεργασία με την οικογένεια του μαθητή των δασκάλων γενικής και ειδικής αγωγής. Παροχή στήριξης από τους Σχολικούς Συμβούλους γενικής και ειδικής αγωγής και καθοδήγηση των γονέων και κηδεμόνων να απευθύνονται είτε σε Εκπαιδευτικές είτε σε Προνοιακές είτε σε Ιατρικές ή Υγειονομικές Υπηρεσίες για να αντιμετωπιστούν σχολικά, ιατρικά-θεραπευτικά και κοινωνικά-προνοιακά προβλήματα του/της μαθητή/τριας και της οικογένειάς του/της.

9) Στη μετάβαση από το σχολείο στην απασχόληση και στη ζωή. Η μετάβασή τους από το σχολείο στην εργασία πρέπει να υποστηρίζεται από ειδικούς. Για το σκοπό αυτό χρειάζεται: - Κατάλληλος σχεδιασμός του εκπαιδευτικού προγράμματος. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει ένα διετή κύκλο μαθητείας και παραγωγής, δηλαδή μια περίοδο κατά την οποία ο εκπαιδευόμενος παρακολουθεί μαθήματα στα Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια - Λύκεια ή στα ΕΕΕΕΚ και παράλληλα έχει τοποθετηθεί σε μια θέση εργασίας, όπου με πρακτικό τρόπο προσαρμόζεται στις συνθήκες εργασίας, στις σχέσεις του με τους άλλους εργαζόμενους και τους εργοδότες κ.λπ. Είναι δηλαδή ένα πρόγραμμα που περιλαμβάνει μερική φοίτηση-μερική εργασία. - Συστηματική παρακολούθηση και υποστήριξη από ειδικό σύμβουλο εργασίας, για όσο χρόνο χρειάζεται, μετά την τοποθέτηση σε θέση εργασίας. Αρμοδιότητα του συμβούλου είναι να παρακολουθεί το άτομο με αναπηρία στο χώρο εργασίας, με στόχο: α) να προλάβει τυχόν προβλήματα που μπορεί να προκύψουν στη σχέση του με τους άλλους εργαζόμενους και τους εργοδότες, β) να αναπτύξει σωστή σχέση επικοινωνίας και συνεργασίας με τους άλλους, και γ) να χρησιμοποιεί σωστούς τρόπους επίλυσης των προβλημάτων που αναφύονται και (iv) να αξιοποιεί ικανοποιητικά τις δεξιότητες που διαθέτει, ώστε να γίνεται περισσότερο παραγωγικό. Όλα αυτά περιλαμβάνονται σε ένα Ατομικό Πρόγραμμα Μετάβασης (ΑΠΜ), το οποίο σχεδιάζεται και λειτουργεί σε εξατομικευμένη βάση.

10) Στη διάθεση των αναγκών πιστώσεων. Η σημερινή οικονομική συγκυρία δεν ευνοεί την απαίτηση αυτή. Ωστόσο, λόγω των οικονομικών δυσχερειών που υπάρχουν είναι ανάγκη: (α) να τηρείται ισότιμη κατανομή των πιστώσεων, χωρίς να αδικείται ο θεσμός της ειδικής αγωγής και εκπαίδευσης, και (β) να γίνεται ορθολογική διαχείριση των κονδυλίων, ώστε να μη δαπανώνται χρήματα για δραστηριότητες που δεν έχουν κανένα αντίκρυσμα.

11) **Να θεσμοθετηθεί, μετά από διάλογο με την εκπαιδευτική κοινότητα, ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα προστατεύει τους εκπαιδευτικούς της ειδικής και της γενικής αγωγής, το ΕΕΠ και το ΕΒΠ από την κακοποίηση και τους συχνούς τραυματισμούς που δέχονται καθημερινά από μαθητές και μαθήτριες με συμπτώματα ψυχικών διαταραχών και εκδηλώσεων έντονης ενδοσχολικής παραβατικότητας στη σχολική μονάδα.**

4. «Θέματα ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ» το περιοδικό επιστημονικού και κοινωνικού προβληματισμού του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής

Στην Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση του επιστημονικού μας σωματείου το περιοδικό του Π.Ε.Σ.Ε.Α. «**Θέματα ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**» έχει την τιμητική του, γιατί ως μέσο γραπτής επικοινωνίας με την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών και των ερευνητικών μελετών για εκπαιδευτικά, κοινωνικά, θεσμικά και πολιτικά ζητήματα αναγνωρίζεται από όλους η ουσιαστική του προσφορά για ένα ανθρώπινο και δημοκρατικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το Έτος **2022** εκδόθηκαν τα τεύχη **95°, 96°, 97°, 98°** και μέχρι σήμερα για το Έτος **2023** εκδόθηκαν τρία τεύχη: **99°, 100° και 101°**.

Καταθέτοντας στο Προεδρείο της Γενικής μας Συνέλευσης την Έκθεση Πεπραγμένων του Διοικητικού Συμβουλίου του Π.Ε.Σ.Ε.Α. για το έτος **2022**, εκφράζω την έντονη συγκίνησή

μου, γιατί παραδίδω την ηγεσία του επιστημονικού μας σωματείου σε νεότερες γενιές αξίων συναδέλφων. Εκφράζω επίσης τις θερμές μου ευχαριστίες σε όλους τους συνεργάτες και τις συνεργάτριές μου για την μεγάλη τους συμβολή στους επιστημονικούς και κοινωνικούς αγώνες του Π.Ε.Σ.Ε.Α., γιατί από κοινού υλοποιήσαμε με συνέπεια τις Καταστατικές Αρχές του και διεκδικήσαμε τόσο τα δικαιώματα των ΑμΑ και των ΑμΕΕΑ όσο και τα δικαιώματα των εργαζομένων στο υποσύστημα της ειδικής αγωγής. Για αυτό καλώ τα Μέλη του Π.Ε.Σ.Ε.Α. να υπερψηφίσουν τα οικονομικά και διοικητικά Πεπραγμένα του Δ.Σ. του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής, να εμπλουτίσουν με τις προτάσεις τους τις προγραμματικές θέσεις και το διεκδικητικό πλαίσιο του επιστημονικού σωματείου για τα επόμενα τρία έτη και για το Έτος 2023, εκλέγοντας σήμερα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο και τη νέα Εξελεγκτική Επιτροπή του επιστημονικού μας σωματείου. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι ο Πανελλήνιος Επιστημονικός Σύλλογος Ειδικής Αγωγής -Π.Ε.Σ.Ε.Α. προσηλωμένος σταθερά στη θεμελιώδη αρχή ότι η εκπαίδευση αποτελεί βασικό κοινωνικό πεδίο, που συμβάλλει στην αυτονομία και στην ανεξαρτησία όλων των ανθρώπων, με τις παρεμβάσεις του σε αυτή την κρίσιμη ιστορική περίοδο, υπερασπίζεται το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία και των παιδιών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες ούτως ώστε να έχουν πραγματικά το δικαίωμα της Δημόσιας Δωρεάν Παιδείας σ' όλες τις βαθμίδες του Δημόσιου Εκπαιδευτικού Συστήματος. Να έχουν το δικαίωμα της ειδικής φροντίδας όχι μόνο στους νόμους αλλά και στην πράξη. Πιστεύουμε ακράδαντα ότι η Ειδική Εκπαίδευση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Γενικής Εκπαίδευσης και για αυτό απαιτούμε: «οι ειδικές νομοθετικές παρεμβάσεις για την ΕΑΕ να είναι μέρος της γενικότερης νομοθετικής παρέμβασης, να εναρμονίζονται με τους γενικούς και ειδικούς στόχους, να συνυφαίνονται με την γενική εκπαιδευτική διαδικασία και κατά κανόνα να υλοποιούνται στους χώρους, τα πλαίσια και τα προγράμματα της γενικής εκπαίδευσης.

Από την πλευρά μου ως απερχόμενος Πρόεδρος σφίγγω τα χέρια όλων σας με αγάπη και αλληλεγγύη δηλώνοντας ότι θα είμαι στο πλευρό σας σε κάθε βήμα που κάνετε υπερασπιζόμενοι τη Δημόσια Εκπαίδευση, τη Δημοκρατία, τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, την Ειρήνη και κάθε πανανθρώπινη αξία που ανυψώνει και καταξιώνει κάθε άνθρωπο.

*«Το βράδυ έχω βρει έναν ωραίο τρόπο να κοιμάμαι:
τους συγχωρώ έναν - έναν όλους,
άλλοτε πάλι θέλω να σώσω την ανθρωπότητα,
αλλά εκείνη το αρνείται...»*

(Λειβαδίτης, Τ., 1992, Ποίηση Από τις Εξομολογήσεις του Μαθθία Χ., σ. 281, Αθήνα, Κέδρος)

Πειραιάς, 8 Ιουλίου 2023

Με συναγωνιστικούς χαιρετισμούς, για το Διοικητικό Συμβούλιο
του Πανελληνίου Επιστημονικού Συλλόγου Ειδικής Αγωγής -Π.Ε.Σ.Ε.Α.-

Ο Πρόεδρος

Μηνάς Ευσταθίου